

God en de naaste

De sociale leer van de Kerk

De sociale leer van de Kerk

Het evangelie roept ons op om ons in te zetten voor onze naasten. Maar hoe weet je nu wat er gedaan moet worden, zeker in een wereld die steeds complexer geworden is? Steeds meer mensen ontdekken dat de sociale leer van de Kerk helpt bij het vinden van antwoorden op deze vragen.

De sociale leer van de Kerk is ontstaan als een antwoord op concrete problemen in de samenleving tijdens de industrialisatie eind 19e eeuw. Vanaf dat moment is de sociale leer steeds verder uitgewerkt.

Het belangrijkste uitgangspunt van de katholieke sociale leer is de menselijke persoon. De mens is het beeld van God (*Gen. 1, 27*). Daarom komt iedere mens een waardigheid toe, die je als persoon nooit verliest.

De sociale leer van de Kerk is ten diepste verbonden met onze roeping en met het vieren van de sacramenten. We worden gevoed door de sacramenten om onze band met Christus te versterken en om te getuigen van Gods liefde in woord en daad. Die liefde is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt.

De katholieke sociale leer is in 2004 samengevat in het 'Compendium van de sociale leer van de Kerk' (ISBN 978-90-6858-782-1).

Over de sociale leer

Aan het einde van de 19e eeuw waren de slechte omstandigheden waaronder veel mensen hun dagelijks brood moesten verdienen een zorg van menige pastoor. Steeds vaker drongen signalen door tot in de top van de Kerk dat de Kerk zich in het licht van het evangelie niet kon onttrekken aan een fundamentele kritiek op een doorgeslagen kapitalistisch systeem.

In 1891 schrijft Paus Leo XIII een eerste encycliek over de sociale kwestie: 'Rerum novarum'. Deze encycliek werd de opmaat voor een nieuwe manier van kerkelijke betrokkenheid bij de wereld: de sociale leer. Sindsdien zijn er met grote regelmaat pauselijke en bisschoppelijke brieven en documenten verschenen en kun je een bibliotheek vullen met boeken over de sociale leer.

Natuurlijk begon de sociale betrokkenheid van de Kerk al veel eerder. Jezus riep zijn leerlingen concreet op om zich in te zetten voor het welzijn van anderen (*Mt. 25, 31-46*). In de middeleeuwen was de charitatieve zorg voor het overgrote deel in handen van de kloosterorden. Maar wat nieuw was in de 19e eeuw is dat men niet alleen keek naar wat er moest gebeuren, maar ook naar de factoren die er voor zorgden dat mensen in de verdrukking raakten.

De sociale leer is als een bouwwerk dat nooit af is, want iedere tijd opnieuw vraagt om een eigen vertaling in denken en doen op basis van het evangelie. Daarom raakt de sociale leer van de Kerk direct aan onszelf, aan ons werk en ons consumptiepatroon, aan onze inzet voor anderen dichtbij en ver weg.

De liefde van God

De rode draad van de sociale leer is de liefde. De liefde speelt een rol in onze relatie tot God en tot onze naaste, van heel klein - in vriendschap, familie, en parochie - tot grote ontwikkelingen in sociale, economische en politieke verbanden. Als ontvangers van de liefde van God worden mensen geroepen om dragers van naastenliefde te zijn en ertoe aangezet om zelf werktuigen van genade te worden, om de liefde te verbreiden en netten van naastenliefde te knopen.

De eucharistie speelt daarbij de rol als leerschool van de liefde en van solidariteit. Wie zich voedt met Christus het levende Brood kan niet onverschillig blijven tegenover hen die het dagelijks brood moeten missen. Paus Benedictus XVI merkt daarover op: “De Kerk bidt niet enkel ‘geef ons heden ons dagelijks brood’ maar engageert zich ook met alle middelen om naar het voorbeeld van de Heer vijf broden en twee vissen door tal van initiatieven te vermenigvuldigen, opdat iedereen zou hebben wat hij nodig heeft om te leven.”

Vanuit het sacrament van de eucharistie worden wij de wereld ingestuurd om haar te veranderen. Vanuit de wereld nemen wij de vreugde en de hoop, maar ook het verdriet en de angst van mensen weer mee in het vieren van de eucharistie. Dit is een beweging van het sacrament naar de wereld en van de wereld naar het sacrament.

De Bijbel

De Bijbel is bron en basis van de sociale leer. In de Bijbel wordt in beeldende taal gesproken over de schepping. In het boek Genesis staat geschreven dat God er voor gekozen heeft om de mens te maken naar zijn beeld: “als beeld van God schiep Hij hem, man en vrouw schiep Hij hen” (*Gen. 1, 27*). Daarom komt iedere mens een onvervreembare waardigheid toe en ook een bijzondere verantwoordelijkheid.

Jezus Sirach zegt dat de Heer de mens een hart heeft gegeven om te denken, de mens onderscheidingsvermogen heeft gegeven en zijn oog in ons hart heeft gepland (*Jezus Sirach 17, 1-10*).

Ons geweten wordt in het Nieuwe Testament op indringende manier aangesproken door de Heer zelf in de zaligspreekingen (*Mt. 5, 3-12*). We worden onder meer aangespoord om arm van geest, zachtmoedig, barmhartig en zuiver van hart te zijn, om te hongeren en te dorsten naar gerechtigheid, om vredebrengers te zijn.

In hetzelfde evangelie van Matteüs, in hoofdstuk 25, zegt de Heer in het kader van de zogeheten werken van barmhartigheid: “al wat gij gedaan hebt voor de geringsten van mijn broeders hebt ge voor Mij gedaan” (*Mt. 25, 40*).

De levende mens is de eer van God.

(Kerkvader Irenaeus van Lyon, † 180 n. Chr.)

Hoort dit, gij die strikken spant voor de armen om de misdeelden in het land te verdelgen, gij die redeneert: 'Wanneer is de nieuwe maan voorbij? Dan kopen wij de kleine man voor geld, de arme voor een paar schoenen, en verhandelen wij zelfs het uitschot van ons koren.' De Heer heeft gezworen bij de heerlijkheid van Jakob: Geen van hun daden zal Ik ooit vergeten!

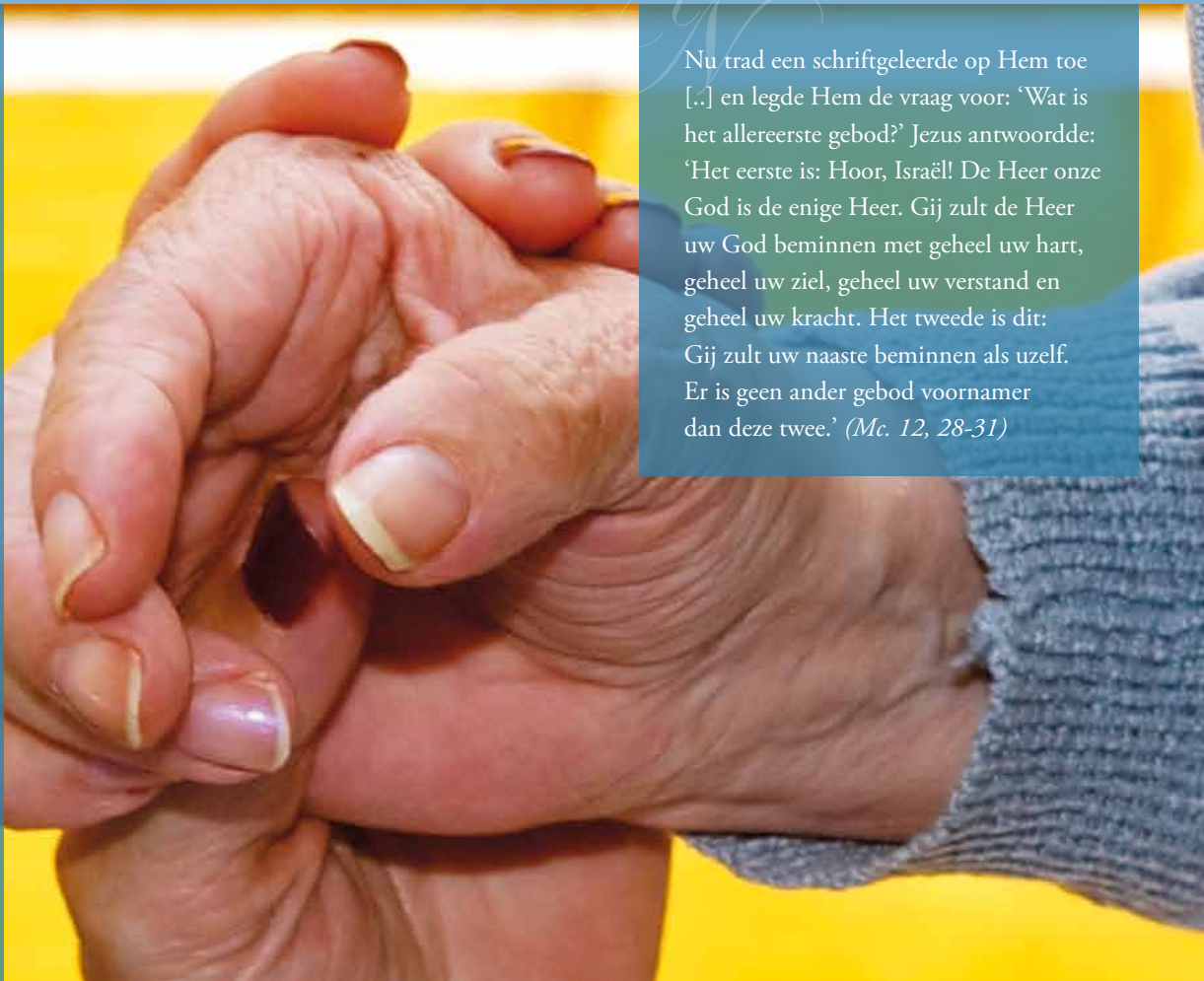
(Amos 8, 4-5a.6-7)

Een werk uit liefde is altijd een bijdrage aan een betere wereld willen leveren. Hoe meer we met anderen delen, hoe meer liefde, eenheid en mededogen er zullen zijn. En waar we ook gaan, kunnen we de vreugde van het liefhebben verspreiden.

(Moeder Teresa)

Met haar sociale leer wil de Kerk het Evangelie verkondigen en aanwezig stellen in het complexe netwerk van sociale relaties.

(Compendium van de sociale leer van de Kerk, nr. 62)

Nu trad een schriftgeleerde op Hem toe [...] en legde Hem de vraag voor: 'Wat is het allereerste gebod?' Jezus antwoordde: 'Het eerste is: Hoor, Israël! De Heer onze God is de enige Heer. Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel uw hart, geheel uw ziel, geheel uw verstand en geheel uw kracht. Het tweede is dit: Gij zult uw naaste beminnen als uzelf. Er is geen ander gebod voornameer dan deze twee.' *(Mc. 12, 28-31)*

Geloofwaardigheid

God legt liefde in ons hart. We worden geroepen die liefde te verbreiden en netten van naastenliefde te knopen. Die liefde, die méér is dan emotie of gevoel, is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt. Het is een liefde met verantwoordelijkheid en verplichting, die het geweten vormt van de mens, en die nauw samenhangt met de twee voornaamste geboden die de Heer ons heeft voorgehouden: “Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” (*Mt. 22, 36-40*).

In de Jakobusbrief lezen we: “Broeders, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou zeggen: ‘Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed,’ en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood” (*Jak. 2, 14-17*).

De dienst aan de naaste is een onmisbare uiting van ons geloof en heeft alles te maken met geloofwaardigheid!

Bisschop Van den Hende

Foto's: I. Bertens (p. 1), J. Wouters (p. 6-7)

Een uitgave van het bisdom van Breda
I www.bisdombreda.nl
E secretariaat@bisdombreda.nl
T 076 5223444

Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Skanfonds.

www.bisdombreda.nl
www.bisdomrotterdam.nl

€0,10